

Olli Lahtinen, erityissuunnittelija, Strategiat ja kehitys
Kaupunginhallitus

Tasa-arvotoimikunnan lausunto matkakorttien ja kaupungin kaavakkeiden sukupuolitietoihin liittyvästä valtuustoaloitteesta

Tasa-arvotoimikunta kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtuustoaloitteesta, jossa esitetään sukupuolitietojen poistamista HSL:n matkakorteista ja sukupuolivaihtoehdon ”muu” lisäämistä kaupungin kaavakkeisiin ja kyselyihin. Toimikunta kannattaa aloitteen molempia ehdotuksia.

Suomessa on edelleen käytössä vain kaksi juridista sukupuolimerkintää, ja se voi aiheuttaa huolta ja turvattomuutta palvelutilanteissa niille kaupunkilaisille, joiden sukupuoli ei vastaa henkilötunnukseen merkittyä sukupuolta. Siksi paikoissa, joissa sukupuolimerkintää ei tarvita, siitä pitäisi luopua.

Samalla on tärkeää kerätä enemmän tietoa eri sukupuolia olevien kaupunkilaisten kokemuksista, jotta sukupuolen moninaisuutta voidaan huomioida palveluissa entistä paremmin. Siksi kaupungin omista, anonyymeissa kyselyissä taustatietoihin pitäisi systemaattisesti lisätä sukupuolivaihtoehto ”muu”.

Tasa-arvotoimikunta kannustaa kaupunkia aloittamaan valmistelun sukupuolitiedon poistamiseksi HSL:n matkakorteista ja laatimaan kaupunkitasoisen linjauksen sukupuolivaihtoehtojen ”muu” ja ”en halua määritellä” lisäämisestä kaikkien verkko- ja muiden kyselyiden taustatietoihin.

Matkakortit

Toimikunta painottaa, että matkakorttien sukupuolitiedon poistaminen on saavutettavuus- ja turvallisuuskysymys. Poistaminen helpottaisi joukkoliikenteen käyttöä, koska kenenkään ei tarvitsisi pelätä lipuntarkastuksissa heräviä kysymyksiä tai epäilyjä väärinkäytöstä, jos matkakortin merkintä ei vastaa omaa identiteettiä tai sukupuolen ilmaisua. Sukupuolitiedon poistaminen olisi varmempi ja pysyvämpi keino kuin sinänsä tärkeä lipuntarkastajien kouluttaminen. Koulutuksella ei voida kokonaan varmistaa, että turvattomia tilanteita ei tule, kun taas sukupuolitiedosta luopumisella se onnistuu keralla helposti. Muista kaupungeista ainakin Turku on jo tehnyt vastaavan muutoksen joukkoliikenteen matkakortteihin.

Kyselylomakkeet

Toimikunta kannattaa myös ehdotusta, että kaikissa kaupungin käyttämissä kaavakkeissa ja kyselyissä sukupuoleksi voisi valita myös ”muu” vaihtoehtojen tyttö/nainen ja poika/mies lisäksi. Monissa paikoissa, kuten Helmet-kirjastoissa tähän on jo siirrytty. Silti monissa kaupungin verkko- ja muissa kyselyissä vaihtoehtoja on edelleen vain kaksi. Sukupuolivaihtoehtoja lisäämällä saadaan tärkeää tietoa eri sukupuolia olevien kaupunkilaisten kokemuksista ja palvelutarpeista. Toimikunta kannustaa lisäämään vaihtoehdon ”muu” myös terveydenhuollon esitietolomakkeisiin, jotta kaikenlainen moninaisuus tulisi huomioiduksi myös terveyspalveluissa.

Tiedon kerääminen ei ole ristiriidassa tietoturvan kanssa, sillä kaupunkilaiskyselyitä käsitellään muutenkin anonyymisti, ja terveystietoja puolestaan salassapitovelvoitteiden mukaisesti. Lomakkeisiin lisätty

sukupuolivaihtoehto ”muu” antaa myös tärkeän viestin, että kaupunki haluaa kuulla kaikkien kokemuksia, tunnistaa sukupuolen moninaisuuden ja haluaa parantaa osaamistaan sen huomioimisessa. Vaihtoehdon ”muu” lisäksi lomakkeille kannattaa lisätä myös vaihtoehto ”en halua määritellä”. Sukupuolivaihtoehtoja on lisätty onnistuneesti myös erilaisissa valtakunnallisissa kyselyissä, kuten kouluterveyskyselyssä, amis- ja nuorisobarometreissä ja tasa-arvobarometrissä.

Tasa-arvotoimikunta